

Xəzər dənizi məsələləri üzrə Birgə Bəyanat

Azərbaycan Respublikası Prezidenti H.Ə. Əliyev və Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti N.Ə. Nazarbayev 16 sentyabr 1996-cı il tarixində Bakı şəhərində Xəzər dənizinin hüquqi statusu, dənizin mineral və bioloji ehtiyatlarının kəşfiyyatı, işlənməsi və istifadə edilməsində xəzəryanı dövlətlərin əməkdaşlığına dair məsələləri müzakirə edərək, aşağıdakılar barədə qarşılıqlı anlaşma əldə etmişlər:

1. Tərəflər Xəzər dənizinin hüquqi statusu haqqında Konvensiyanın xəzəryanı dövlətlər tərəfindən konsensus əsasında hazırlanması və bağlanmasını onların birinci dərəcəli və təxirəsalınmaz vəzifəsi hesab edir. Xəzər dənizinin hüquqi statusu beynəlxalq hüququn ümumi tanınmış norma və prinsiplərinə, buna bənzər su hövzələrinin sahilində yerləşən dövlətlərin beynəlxalq müqavilə təcrübəsinə əsaslanmalıdır və gəmiçilik, bioloji və mineral ehtiyatların istifadə edilməsi, dəniz səviyyəsinin dəyişməsi daxil olmaqla ekologiya və başqa məsələlərin tənzimlənməsini, Xəzər dənizinin müvafiq bölmə, sektorlarına sahilyanı dövlətlərin suveren hüquqlarına hörmət əsasında sahilyanı dövlətlərin yurisdiksiya hədlərinin təsbit edilməsini özünə daxil etməlidir.

Xəzər dənizinin hüquqi statusu haqqında Konvensiya əsasında Xəzərdə digər fəaliyyət növləri üzrə Sazişlər bağlana bilər.

2. Tərəflər Xəzər dənizində sahilyanı dövlətlərin fəaliyyətinin aşağıdakı prinsiplər əsasında həyata keçirilməsi barədə razılığa gəldilər:

- BMT Nizamnaməsində nəzərdə tutulan dövlətlərin suverenliyinə, ərazi bütövlüyünə, siyasi müstəqilliyinə, suveren bərabərliyinə hörmət, zor işlətməmək və zor işlətməklə hədələməmək prinsiplərinə riayət edilməsi;
- Xəzərin hərbişləşdirilməsi və onun müstəsna olaraq sülh məqsədləri ilə istifadə edilməsi;
- Xəzər dənizinin sülh, mehriban qonşuluq, dostluq və əməkdaşlıq zonası kimi qorunub saxlanması, Xəzər dənizi ilə əlaqədar bütün məsələlərin sülh vasitələri ilə həll edilməsi;
- təbii mühitin qorunması və Xəzər dənizinin çirkləndirilməsinin aradan qaldırılması;
- Xəzər dənizinin istifadəsi və onun ehtiyatlarının mənimsənilməsi üzrə fəaliyyət nəticəsində bir birinə və ətraf mühitə vurulmuş zərərə görə xəzəryanı dövlətlərin məsuliyyəti;
- xəzəryanı dövlətlərin ticarət gəmiçiliyi azadlığı və onun təhlükəsizliyinin təmin edilməsi;
- habelə sahilyanı dövlətlər arasında razılaşıdırıla bilən digər şərt və prinsiplərə riayət edilməsi.

3. Tərəflər eyni fikirdədirlər ki, Xəzər dənizində ancaq sahilyanı dövlətlərin gəmiləri üzə bilər. Xəzərdə gəmiçiliyin qaydası və şərtləri ayrı-ayrı Sazişlərlə müəyyən edilə bilər.

4. Tərəflər hesab edir ki, Xəzər dənizinin sahilyanı dövlətlər arasında delimitasiyası bu və ya digər şəkildə beynəlxalq təcrübəyə, beynəlxalq hüququn prinsip və normalarına tam uyğundur və hüquq bərabərliyi və qarşılıqlı fayda əsasında əməkdaşlığa, Xəzərin təbii ehtiyatlarının effektiv, səmərəli və təhlükəsiz istifadə olunması məqsədilə investisiyaların və müasir texnologiyaların cəlb edilməsinə imkan yaradacaq.

5. Tərəflər bir-birinin və sahiləyən dövlətlərin hər birinin Xəzər dənizinin müvafiq bölmələrində, sektorlarında mineral və bioloji ehtiyatların mənimsənilməsi üzrə işlər aparılmasına hüququnu tanıyır və geofizika və geoloji kəşfiyyat daxil olmaqla qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığı inkişaf etdirmək haqqında konkret təkliflər mübadiləsi edəcək, tərəflərin təcrübə və imkanlarını nəzərə almaqla bir-birinə köməklik göstərəcək və bu məsələlər üzrə məsləhətləşmələr keçirəcəklər.

6. Tərəflər Xəzər dənizinin hüquqi statusu üzrə sahiləyən dövlətlər arasında danışıqlar prosesini intensivləşdirməyə və səviyyəsini artırmağa tərəfdar çıxırlar və bu məqsədlə, eyni zamanda Xəzər dənizinin hüquqi statusu üzrə qarşılıqlı məqbul razılaşmaların əldə edilməsi üçün müxtəlif səviyyələrdə görüşlərin keçirilməsi barədə təklifləri, habelə beş dövlətin Xarici İşlər Nazirlərinin görüşünü dəstəkləyirlər.

Bakı şəhərində, 1996-cı il sentyabr ayının 16-da, iki nüsxədə, hər biri Azərbaycan, qazax və rus dillərində imzalanmışdır.

Azərbaycan Respublikası Prezidenti
Heydər Əliyev

Qazaxıstan Respublikası Prezidenti
Nursultan Nazarbayev

© VneshExpertService